

„Poskrebyševe!“ Hlas Josifa Stalina otřásl zdmi.

V sousední místnosti vyskočil na nohy Stalinův tajemník. Poskrebyšev byl malý muž s kulatou tváří, plešatý až na pár šedivých vlasů, které mu obloukovitě obepínaly týl a připomínaly vavřínové věnce římských císařů. Stejně jako jeho pán i on nosil kalhoty zastrčené do holínek z černé teletiny a jednoduché vojenské sako se stojáčkem v úplně stejném odstínu šedohnědé, jakou měla shnilá jablka, která na něj ze svých úkrytů házeli dva grázlové ze sousedství, Ermakov a Schwartz, když jako malý chodíval do školy.

Od té doby, co před měsícem vypukla válka, vybuchl jeho nadřízený už mnohokrát. Když o něm Poskrebyšev mluvil, užíval slovo *vožd'*, vůdce. Šéf.

Dne 1. září 1939 Německo zahájilo invazi do Polska. Šlo o součást tajných úmluv mezi Německem a Ruskem ukrytých v mírové dohodě, kterou tyto dvě země podepsaly a která je známá jako pakt Ribbentrop-Molotov.

Ospravedlněním invaze byl nahraný útok na německou celnici v Hochlindenu a na rozhlasový vysílač v Gliwicích. Třináct vězňů z koncentračního tábora v Dachau, kteří věřili, že byli vybráni, aby hráli v krátkém propagačním filmu určeném ke zlepšení vztahů mezi Němci a Poláky, bylo v nákladních autech pod

pláštěm tmy převezeno směrem k Hochlindenu. Všichni byli převlečeni do uniforem polských vojáků. Vězni měli za to, že jejich úkolem bude zahrát setkání německých a polských vojáků někde v lese na hranici mezi těmito dvěma zeměmi.

Zápletka filmu měla být jednoduchá. Obě strany si zprvu nevěří, a proto tasí zbraně. Na krátkou skličující chvíli se bude zdát, že opravdu dojde k přestřelce. Muži si však uvědomí, že jsou všichni v jádru lidé. Skloní zbraně. Vymění si cigarety. Obě hlídky se rozloučí a zmizí zpátky v lese. Vězňům bylo slíbeno, že až bude film hotový, pošlou je domů jako svobodné občany.

Když se blížili k Hochlindenu, nákladáky zastavily u krajnice a vězni se najedli společně se stráží SS, která je doprovázela. Každý vězeň také dostal injekci, o které mu bylo řečeno, že jde o běžnou tetanovku v rámci standardní procedury. Stríkačky ovšem nebyly naplněny tetanovou vakcínou, ale kyselinou kyanovodíkovou. Během pár minut byli všichni mrtví.

Jejich těla poté opět naložili na nákladáky a konvoj pokračoval do blízkosti Hochlindenu, kde byly mrtvolky pohozeny v lese a prostříleny německými zbraněmi. Těla se později ukázala jako důkaz toho, že polští vojáci zahájili útok na německé území.

Mezitím ve vysílací stanici v Gliwicích důstojník SS jménem Naujocks s pomocí jednoho polsky mluvícího Němce přerušil pravidelné rozhlasové vysílání, aby oznámil, že Gliwice byly napadeny polskými vojáky.¹

Během pouhých několika hodin německá letadla bombardovala Varšavu. Následujícího dne německá obrněná vozidla překročila polskou hranici.

¹ Název tomu sice nenapovídá, ale Gliwice tehdy patřily Německu; *pozn. překl.*

O dva týdny později, v souladu s tajnými dodatky k paktu Ribbentrop-Molotov, začala ruská armáda vlastní invazi z východu.

Přestože bylo už zpočátku prakticky jisté, že polské síly budou srovnány se zemí, každý, byť i sebemenší zádrhel – dočasné stažení, špatně načasovaný útok, posláním zásob na špatné místo –, uváděl Stalina do stavu zuřivosti.

A tím prvním, na koho tato zuřivost dopadala, byl Poskrebyšev.

„Kde vězí?“ Stalinův hlas tlumeně zaburácel zpoza zavřených dveří jeho kanceláře. „Poskrebyševe!“

„Pro rány boží,“ zamumlal Poskrebyšev, kterému na čele vyzrály krůpěje potu. „Co jsem provedl teď?“

Poskrebyšev po pravdě řečeno velmi dobře věděl, co provedl. Už dlouho se té chvíle bál a nyní ho jeho zločiny zřejmě dostihly.

Když byl jmenován Stalinovým osobním tajemníkem, což byla největší pocta, v jakou mohl člověk typu Poskrebyševa doufat, tím prvním, co ve své funkci udělal, bylo, že vydal dokumenty o transferu soudruhů Schwartze a Ermakova, oněch dvou grázlů, kterým slíbil pomstu. Tyto dokumenty, opatřené gumovou kopií Stalinova podpisu, nařizovaly, aby ti dva muži, jeden elektrikář a druhý pokrývač, byli převezeni z jejich útulného městečka kousek od Moskvy do přístavu Archangelsk, daleko v arktické části Sovětského svazu. Začínala tam totiž výstavba, která měla proměnit mrazivou pustinu kolem přístavu v moderní vojenskou základnu pro příslušníky sovětského námořnictva a jejich rodiny. Předpokládalo se, že výstavba potrvá mnoho let. Do té doby budou dělníci pracující na tomto projektu čelit extrémním podmínkám v nanejvýš skromném zázemí.

Proč ty dokumenty přišly přímo ze Stalinovy kanceláře, byla otázka, kterou se nikdo neodvažoval položit. A to poskytovalo dokonalé krytí Poskrebyševově pomstě, kterou vykonal více než třicet let po událostech, které ji uvedly do pohybu.

Během týdnů a měsíců po převozu Ermakova a Schwartze do Arktidy se Poskrebyšev často stavoval v kremelské meteorologické kanceláři a ptal se na počasí v Archangelsku. Třicet pod nulou. Čtyřicet pod nulou. Občas i padesát pod nulou. Čím horší podmínky, tím většího nabýval Poskrebyšev přesvědčení, že pro lidi, jako je on, na světě spravedlnost existuje. To se mu v době, kdy na něj dopadaly tucty shnilých jablek, měkkých a páchnoucích po octu, zdálo nemožné.

Zprvu jeho plán působil neotřesitelně, ale Poskrebyšev si postupně začal uvědomovat, že nic takového není možné. Smířil se proto se skutečností, že to dříve či později vyjde najevo.

Dvoukřídlé dveře se rozletěly a do přední kanceláře vtrhl Stalin.

V této noční mříže, která se mu ovšem nezdála, Poskrebyševovi připadalo, jako by se Stalin, oblečený ve svém hnědozele-ném vojenském saku, proměnil v jedno z těch jablek, která tak dovedně házeli soudruzi Schwartz a Ermakov.

„Kde je?“ zařval Stalin, když se blížil k Poskrebyševovi. „Kde je ten zlotřilý skřet?“

„Tady jsem, soudruhu Staline,“ odpověděl Poskrebyšev s očima vyvalenýma strachy.

Stalin přimhouřil oči. „Cože?“

„Tady jsem, soudruhu Staline!“ zakřičel Poskrebyšev hlasem zvýšeným do tónu slepé poslušnosti.

„Copak jste se už úplně zbláznil?“ zeptal se Stalin, opřel se klouby ruky o desku Poskrebyševova stolu a naklonil se do-

předu, až jejich tváře byly od sebe jen na šířku dlaně. „Sháním Pekkalu!“

„A tady je,“ ozval se hlas.

Poskrebyšev se otočil. V chodbě vedoucí do kanceláře uviděl stát muže. Ani on, ani Stalin ho neslyšeli přicházet.

Pekkala byl vysoký muž se širokými rameny, rovným nosem a silnými bílými zuby. Krátké tmavé vlasy mu zdobily pramínky předčasných šedin. V jeho očích bylo cosi zvláště stříbřitého, čeho si člověk všiml jen tehdy, když se díval přímo na něj. Měl na sobě kabát z černé vlny sahající po kolena, se stojacím límcem a krytými knoflíky, které se zapínaly na levé straně hrudi. Kotníkové boty, také černé, měl dvakrát podražené a naleštěné. Stál s rukama za zády. Obrys revolveru v náramenním pouzdře byl pod těžkou látkou kabátu s těžší patrný.

Stalinův vztek zmizel stejně náhle, jako se objevil. Na tvář se mu vplížil úsměv, při kterém se mu oči zúžily natolik, že vypadaly skoro zavřené. „Pekkalo,“ procedil mezi zuby mužovo jméno, „mám pro vás úkol.“

Když oba zmizeli ve Stalinově kanceláři a dveře se za nimi tiše zavřely, zbytkový strach v Poskrebyševově mozku byl stále ještě příliš silný, než aby mu dovolil pocítit úlevu. Ta se dostaví možná později. Zatím cítil jen přepych nového nadechnutí a neodolatelnou zvědavost zjistit, jaké počasí je teď v Archangelsku.

* * *

Stalin seděl u svého stolu v kožené čalouněné židli a pečlivě si plnil dýmku kousky balkánského tabáku v barvě medu.

Na druhé straně stolu židle nebyla, proto musel Pekkala čekat, než Stalin dokončí svůj rituál.

Jediným zvukem, který se v místnosti ozýval, byl suchý šelest Stalinova dechu, jak držel sirku nad hlavičkou dýmky a rozdmýchával tabák. Když se mu to podařilo, mávl doutnajícím sirkou a odhodil ji do mosazného popelníku. V místnosti se vznášela sladká vůně tabáku. Stalin konečně promluvil. „Posílám vás zpátky na Sibiř.“

Ta slova Pekkalu zasáhla jako políček do tváře. Zprvu byl natolik v šoku, že se nezmohl ani na slovo.

„Ne jako vězně,“ pokračoval Stalin. „Ne oficiálně. Ve vašem starém táboře, v Borodoku, došlo k vraždě.“

„Při vší úctě, soudruhu Staline, tam jsou vraždy na denním pořádku.“

„Tahle mě ale zaujala.“ Stalin se zdánlivě soustředil na popelník. Přemístil ho na druhou stranu stolu a pak zase zpátky na původní místo. „Pamatujete si na plukovníka Kolčaka?“

„Samozřejmě že pamatují!“

Stalinova slova zavedla Pekkalu zpět do ponuré, deštěm promáčené noci v březnu 1917, krátce předtím, než car abdikoval.

Probudil ho zvuk koní jedoucích po štěrkové cestě pod okny jeho ložnice. V době, kdy Pekkala sloužil u cara jako zvláštní vyšetřovatel, bydlel v malém domku na carském pozemku ve městě, kterému se říkalo Carskoje Selo, na kraji Petrohradu. Protože žil poblíž starých carských stájí, byl na zvuky projíždějících koní zvyklý, ale ne takhle pozdě v noci.

Když se podíval skrz závěsy, zahlédl ve tmě procesí celkem tři vozů naložených dřevěnými krabicemi s držadly z lan, které připomínaly bedny s municí. Napočítal jich dvacet pět na každém voze.

Jednomu z vozů prasklo kolo a náklad se vyklopil. Kolem teď pobíhali vojáci a přenášeli těžké bedny ke kraji cesty. Další se snažili kolo sundat, aby ho mohli vyměnit za náhradní.

Pekkala vylezl z postele, otevřel dveře a vykročil do tmy.

„Tady jste!“ ozval se hlas. „Pardon, že jsme vás probudili.“

Pekkala se otočil a uviděl muže v přiléhavé uniformě, který krácel s nohama mírně do „O“ jako většina důstojníků jezdeckta. Jeho tvář byla divoká a vyhublá a její dominantu představoval do tvrda navoskovaný knír. Pekkala okamžitě poznal plukovníka Kolčaka, muže, který si díky svému společenskému postavení v řadách ruské šlechty a své naprosto bezohledné povaze získal přízeň cara.

Když Pekkala uviděl Kolčaka mezi všemi těmi bednami, ihned si uvědomil, o co jde. Když nyní začala revoluce, rozhodl se car

převést své zlato na bezpečné místo. Tento úkol byl svěřen plukovníku Kolčakovi, který v doprovodu padesáti pečlivě vybraných mužů dopraví poklad na Sibiř.

Pekkala věděl, že Kolčak má za úkol držet se transsibiřské magistrály a spojit se se svým strýcem Alexandrem Vasiljevičem Kolčakem, admirálem carovy tichomořské flotily ve Vladivostoku, který se poté zlata ujme. Admirál na východě formoval protibolševické síly a šuškal se, že plánuje vyhlásit nezávislost pro celou Sibiř.

Příkaz k převozu zlata měl být dán už o celé týdny či dokonce měsíce dříve, ale Pekkala na vlastní oči viděl, že se Romanovci navzdory všem varovným náznakům, že budou brzy smeteni revolucí, rozhodli věřit představě, že něco takového není možné. Petrohrad nyní ovládaly revoluční gardy. Bylo jen otázkou času, kdy se dostanou do Carského Sela.

„Vyrážíte?“ zeptal se Kolčak, když Pekkalovi podal ruku.

„Brzy,“ odpověděl Pekkala. „Jen si musím sbalit věci.“

„Cestujte nalehko,“ doporučil mu Kolčak. Snažil se být žoviální, ale vztek ze zdržení byl v jeho hlase jasně patrný.

„Vy ale moc nalehko necestujete,“ odpověděl Pekkala a pohlédl na vozy.

„To ne,“ povzdychl si Kolčak. Ostrým rozkazem poslal dva nepoužívané vozy napřed a sám zůstal, aby dohlédl na opravu třetího.

Uplynula další hodina, než bylo rozbité kolo konečně nahrazeno. Když dva vojáci dávali bedny zpátky na vůz, jedno z provozových držadel prasklo. Krabice jim vyklouzla z ruky a po zemi se rozsypaly zlaté ingoty.

„K čertu!“ zakřičel Kolčak na vojáky. Pak se obrátil k Pekkalovi. „A tohle všechno mám převést na druhý konec země. Jak se mi to má podařit, když se ty vozy nejsou schopné dostat ani z carských pozemků?“

„Bude to náročné,“ přítakal Pekkala.

„To, co vidíte,“ řekl Kolčák ponuře, „je konečný důkaz toho, že svět, který jsme znali, se chýlí ke konci. Muži, jako jsme my, se nyní musí starat o vlastní přežití.“

Když poslední vůz odrahotil do tmy, Kolčák nasedl zase na koně. „Musíme se naučit trpělivosti,“ řekl Pekkalo. „Jednoho dne se dočkáme pomsty za vše, co se ti parchanti chystají provést všemu, co milujeme. Boj ještě neskončil, Pekkalo.“